

Навчити вмінню швидко, виразно, самостійно, осмислено читати – одне із пріоритетних завдань педагогів і бібліотекарів. Вирішенню цих завдань сприяє їх майстерність зацікавити дітей до книги, оволодівати мистецтвом літературного читання, закріплювати читацькі навички, розширювати діапазон читацької компетентності.

Для розвитку читацьких навичок проводяться літературні ігри, вікторини, казки-естафети, історичні марафони, музичні ринги, брейн-ринги та інші. форми, які дають змогу залучити учнів до активної творчо-відтворюючої діяльності. Пізнання книги значно розширюється: учнів учать систематичній праці з книгою, умінню чітко формувати читацький запит, вільно орієнтуватися в різноманітних джерелах інформації, з цією метою проводяться літературні «кругозори», пізнавальні ігри «Лото-ерудит», «Інтелектуальне казино», «Твоя гра», олімпіади літературних ерудитів, пресс-діалоги, презентації і прем'єри книг. Бібліотекаря важливо якнайповніше забезпечити потреби здобувача освіти в літературі, яка б задовольняла його пізнавальні інтереси.

Тож, бібліотека – це структурний підрозділ, що організовує інформаційну підтримку освітнього процесу, залучення учнів до читання, проведення заходів на допомогу розвитку інформаційної культури, сприяння вихованню освіченої, інтелектуальної, творчої особистості, здатної жити у цифровому суспільстві, підвищувати рівень навчальних досягнень.

Список використаних джерел та літератури

1. <https://chytomo.com/stratetiia-chytannia-biblioteki-j-sumna-statystyka-pro-shcho-hovoryly-na-forumi-ukraina-30/>
2. <https://mediamaker.me/pysaty-pro-ukrayinsku-knygu-tak-shhob-pro-neyi-diznavsya-svit-yak-chytomo-populyaryzuye-knygochytannya-4207/>
3. <https://chytomo.com>
4. <https://universe.zp.ua/biblioteka-ce-tisjachi-knizhok-zhurnaliv/>
5. <https://day.kyiv.ua/blog/suspilstvo/nova-rol-biblioteki-v-zhytti-hromady>

Біла Ольга Андріївна

вчитель зарубіжної літератури

Хмельницького ліцею №7 Хмельницької міської громади,

вчитель-методист

Використання штучного інтелекту на уроках зарубіжної літератури та мистецтва

У статті «Використання штучного інтелекту в зарубіжній літературі та мистецтві» автор розглядає можливості та виклики використання штучного інтелекту (ШІ) в цих сферах.

Автор стверджує, що ШІ має потенціал змінити літературу та мистецтво, зробивши їх більш інноваційними та доступними.

Автор також обговорює потенційні виклики, пов'язані з використанням ШІ в літературі та мистецтві.

Штучний інтелект (ШІ), освіта, промт, неймережа, академічна доброчесність, література, мистецтво, творчість.

Artificial intelligence (AI), education, prompt, neural network, academic integrity, literature, art, creativity.

Знання – одна з найважливіших цінностей. Це, значною мірою, основа сучасної держави. Найважливішим фактором, що впливає на цивілізаційний рівень суспільства, є навчальний процес. Саме тому сьогодні система освіти розвивається шляхом використання цифрових технологій.

Стратегія розвитку освіти в усьому світі акцентує увагу на цифрових технологіях, а саме на інтеграції найсучасніших ІТ-рішень у діяльність закладів освіти. Так, основною метою є інтегрувати цифрові технології в освітній процес таким чином, щоб вони йшли пліч-о-пліч, як з викладанням окремих предметів, так і з навчальним процесом загалом. Отже,

технології ХХІст. повинні не лише допомагати здобувачам освіти засвоювати певні факти, а й підвищувати їхню компетентність, розвивати логічне мислення та комунікативні навички.

Розвиток технологій створює виклики для нашої цифрової та медійної грамотності. У 2023-му році все більше уваги приділяють моделям штучного інтелекту, здатним генерувати тексти, зображення та навіть комп'ютерний код. Використання систем штучного інтелекту в навчанні – це питання часу та ініціативи учнівства та освітян. Проте, як і будь-який інструмент, штучний інтелект не є ідеальним та потребує вмілого користування.

Давайте розглянемо деякі терміни, які потрібно знати освітянам для розуміння штучного інтелекту. Даний словник укладено з використанням штучного інтелекту: на основі творчої обробки відповідей ChatGPT, ELI5, Perplexity.

- **Штучний інтелект**, скорочено ШІ (*англ.* AI) – програмний комплекс, який імітує людський розум для вирішення завдань. Тобто, ми намагаємося імітувати те, як люди думають і вирішують задачі, але за допомогою машини.

Приклади в освіті:

ШІ може створювати віртуальні навчальні середовища, розробляти інтелектуальний та візуальний контент, усувати мовні бар'єри, створювати спеціальні плани для кожного учня, автоматично перевіряти домашні завдання, тести та інші роботи учнів, рекомендувати вчителям і учням корисні ресурси на основі їхніх інтересів та потреб і багато іншого.

Найбільша перевага ШІ – допомагати вчителям економити час.

Однак важливо також пам'ятати про обмеження цих систем: вони ще не можуть повністю замінити людське розуміння та співчуття. **Незалежно від технології, вчитель завжди залишається ключовою фігурою в освітньому процесі!** [3]

- **Нейромережа (Штучна нейронна мережа або Нейронка)** – це комп'ютерна система, яка вчиться та вдосконалюється, намагаючись стати схожою на людський мозок у вирішенні різних задач. Нейромережі працюють на основі ШІ.

Приклади в освіті:

Генерування різного роду креативного навчального контенту: казки, притчі, меми, комікси, афоризми, жарти, ілюстрації, емодзі, мелодії, відео, екскурсії тощо. Перефразування складного тексту на більш простий.

Скорочення довгого тексту (резюме) чи, навпаки, розвиток короткої думки.

Розпізнавання рукописного тексту при введенні відповідей у тестах. [3]

Штучний інтелект може створювати і тексти, і зображення, і відео, презентації, але без участі людини йому це не під силу. Роботу потрібна команда - запит, або промпт.

- **Промпт** – це текстовий запит (інструкція, набір характеристик) для нейромережі (штучного інтелекту), щоб отримати бажаний результат.

Промпт-інжиніринг - мистецтво спілкуватися з нейромережами. Відповідно люди, які професійно складають промпти, називаються промпт-інженерами (промптерами).

Приклади в освіті:

Вчителі можуть використовувати промпти, щоб знайти нові методи навчання та ідеї для уроків.

Домашнє завдання та допомога з навчанням: учні можуть ставити питання з різних предметів, щоб отримати докладні пояснення або розв'язки проблем. Учні можуть використовувати промпти для збору інформації на певні теми, отримання визначень або додаткового контексту для академічних досліджень.

Промпти можуть служити інструментом для спільної роботи над проектами, допомагаючи учасникам розробляти ідеї, структурувати дослідження або вирішувати конфліктні питання. [3]

Цьогоріч тема використання ШІ на уроках зарубіжної літератури та мистецтва мене зацікавила. Влітку я була учасником Всеукраїнського круглого столу за підтримки інституту проблем штучного інтелекту МОН України і НАН України, на платформі «На Урок» з'явився розділ «Помічник вчителя», входжу у спільноту «Сильні крила», яку очолює Богосвятська Анна-Марія, у фейсбуці є група «Уміти вчити: спільнота освітян», де висвітлюється тема

використання ШІ в освіті. Тому в цій статті я хочу поділитися частиною тих ресурсів, які саме я використовую на своїх уроках і під час підготовки до них.

Як же можна використовувати штучний інтелект на уроках зарубіжної літератури та мистецтва?

Використання ШІ на уроках зарубіжної літератури та мистецтва може зробити навчання більш цікавим, доступним та інтерактивним, збагатити навчальний процес та збільшити розуміння зарубіжної літератури та мистецтва серед здобувачів освіти. Наприклад, у творі Айзека Азімова «Фах» спеціалісти за допомогою стрічки навчають дітей основам початкової освіти: читати, писати, рахувати; визначають рівень їх можливостей у майбутньому для визначення галузі, в якій може він працювати; у романі «Опівнічний експрес» Умберто Еко комп'ютерна програма допомагає головному героєві розслідувати злочин. У романі «Піквікський клуб» Чарльза Дікенса письменник описує машину, яка може автоматично генерувати текст.

Потенційні можливості ШІ для зарубіжної літератури та мистецтва (це лише частина):

- ШІ можна використовувати для створення нових форм творчості. Наприклад, ШІ можна використовувати для генерації віршів, музики або сценаріїв. Це може призвести до створення нових і інноваційних творів літератури, які неможливо було б створити власноруч.

- ШІ можна використовувати для аналізу тексту. ШІ можна використовувати для виявлення нових зв'язків між творами літератури. Це може допомогти нам краще зрозуміти історію літератури та творчий процес письменників.

- ШІ можна використовувати для створення адаптованих творів літератури. Наприклад, ШІ можна використовувати для створення творів літератури для людей з обмеженими можливостями.

- ШІ можна використовувати для створення презентацій, відео, «оживлення» літературних героїв, письменників.

ШІ в мистецтві:

ШІ відкриває перед митцями нові можливості для творчості. Він може використовуватися для:

- Імітації історичного мистецтва. ШІ може навчитися створювати твори в стилі будь-якого художника. Це дозволяє відтворити втрачені або пошкоджені роботи, а також створити нові твори, що відповідають певному стилю.

- Генеративного мистецтва. ШІ може створювати нові твори, які не мають аналогів у реальному світі. Це дозволяє досліджувати нові художні ідеї та створювати унікальні візуальні ефекти.

- Аналізування мистецтва. ШІ може використовуватися для аналізу художніх творів з точки зору стилю, техніки та змісту. Це дозволяє краще зрозуміти творчий процес художників і їхні мотиви.

Нейромережа – це інструмент! Програми-помічники, що роблять нас більш креативними, швидкими, продуктивними

Нейромережі, які я використовую на уроках.

Розглянемо візуальний контент.

1. Приховані слова. Ідеї для використання:

«Зашифрувати» тему уроку.

«Зашифрувати» ім'я учня, хто наступний відповідатиме.

«Приховати» цифри, правильні відповіді, дату народження письменника, митця.

Зашифрувати» назву міста, де народився письменник, митець [2]

<https://glif.app/@fab1an/glifs/clmqp99820001jn0f2xywz250>



2. **Неймовірні шрифти. Ідеї для використання:**

Оформлення власних електронних презентацій.

Оформлення дизайнів у своїх соцмережах і каналах.

Завдання для учнів: придумати стиль шрифту для теми уроку.

Написати ім'я літературного персонажа, назву картини в стилі, що його найкраще відображає. [2]

<https://firefly.adobe.com>



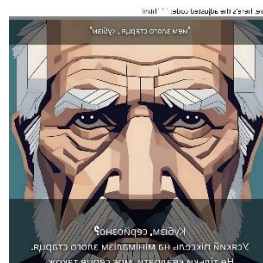
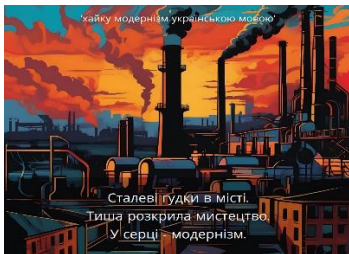
3. **Візуалізація малих жанрів: хайку, афоризми, мему, привітання. Ідеї використання:**

Мему на різні навчальні теми.

Хайку та афоризми на різну тематику для літератури і мистецтва.

Вітальні листівки. [2]

<https://glif.app/@fab1an/glifs/clixl1x0q0000k2089omc74ht>



4. **Генерація зображень з ШІ. Ідеї використання:**

Створення зображень літературних героїв в різних епохах, емоційних станах, картин в різних стилях, поєднання літератури і кіно тощо. [2]

<https://glif.app/@fab1an/glifs/clixl1x0q0000k2089omc74ht>



квіти в стилі Ель Греко



література і кіно: персонаж Доріан Грей, автор – Бальзак, реж. – Рідлі Скотт

Текстовий контент

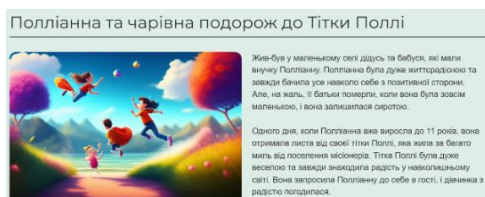
5. Казки з ШІ. Ідеї використання:

Казка в якості домашнього завдання за темою/проблемою уроку, з використанням ключових понять навчальної теми.

Розпочати урок з казки за темою вашого уроку.

Організувати конкурс (виставку) казок на певну тематику. [2]

<https://kazka.fun/>



6. ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) та Bard – це одні з мовних моделей на основі штучного інтелекту (ШІ), що здатні розуміти інформацію від користувачів/-ок і надавати відповіді на ці запити.

Навчальний контент

7. Флеш-картки з ШІ. Ідеї використання:

Цикл запитань для підсумків уроків, повторення теми.

В якості домашнього завдання: перевірити свої знання самостійно.

Спосіб активізувати увагу учнів під час дистанційного уроку.

<https://litgrades.com/app> [2]

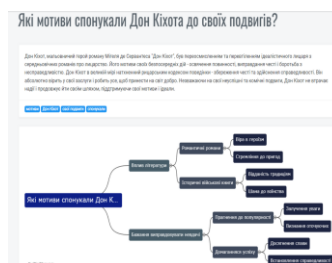
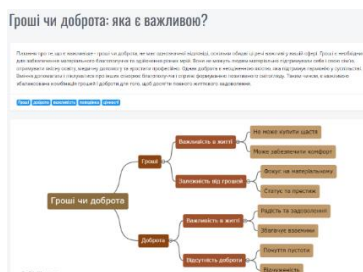
8. Інтелект-мапи з ШІ. Ідеї використання:

Разом з учнями генерувати план есе, твору-роздуму та інших творчих робіт.

Структуровано представити навчальну тему.

Для дослідження будь-якої навчальної теми. [2]

<https://www.heuristi.ca/>



Аудіо-та-відеоконтенти служать для відтворення звуків, імітації голосу, генерації звуку і відео, створення відео з картинки, яке озвучене за вашим текстом тощо. [2]

ШІ – це складна технологія, яка має потенціал як для позитивного, так і для негативного впливу на зарубіжну літературу. Важливо досліджувати потенційні можливості та ризики ШІ, щоб забезпечити його відповідальне використання в галузі літератури.

Використовування ШІ в мистецтві також пов'язане з деякими викликами. Одним з них є те, що ШІ може бути використаний для створення штучного мистецтва, яке не має жодної творчої цінності. Іншим викликом є те, що ШІ може призвести до зниження ролі людини в творчому процесі.

Потенційні ризики, пов'язані зі використанням штучного інтелекту (ШІ) в освіті

Втрата людського фактора. Втрата людського фактора може позначитися на якості взаємодії та розуміння потреб здобувачів освіти.

Непередбачуваність та помилки: ШІ системи піддаються непередбачуваним ситуаціям та можуть допускати помилки у розпізнаванні, оцінюванні або зробити неправильні висновки. Це може призвести до некоректного навчання або надання неправильної інформації, що може негативно вплинути на процес освіти.

Залежність від технологій: Інтеграція ШІ в освітній процес може призвести до залежності від технологій та систем. Якщо виникають проблеми з відмовою технологій, це може призвести до перерви у навчанні.

Етичні питання та приватність даних: Використання ШІ в освіті пов'язане зі збором та обробкою великої кількості даних. Це викликає питання щодо конфіденційності та захисту особистої інформації, академічної доброчесності.[1]

Потрібно пам'ятати, що штучний інтелект для педагогів, а не штучний інтелект замість педагогів!

Список використаних джерел та літератури

1. **Використання штучного інтелекту в освіті: ChatGPT і більше:** збірник матеріалів круглого столу, 14 червня 2023 року, Україна / Відповід. за вип.: А. Яцишин. – Київ: УкрІНТЕІ. – 2023. – 53 с.
2. **Гайд інструкція. 25 найкращих нейромереж для педагогів:** посібник матеріалів/укладачка: А-М. Богосвятська. – Київ: Академія гармонізації особистості. – 2023. – 34с.
3. **Словник штучного інтелекту: терміни, які потрібно знати освітянам:** посібник матеріалів/укладачка: А-М. Богосвятська. – Київ: Академія гармонізації особистості. – 2023. – 15с.

Боднар Ніна,

вчитель української мови та літератури
Вільховецької ЗОШ I-III ст.
імені Ф.С.Бацури,
вчитель-методист

Школа і читання. Виклики для вчителя літератури

Ця стаття розглядає важливість ролі вчителя літератури в процесі розвитку навичок читання серед учнів у сучасній школі. Вона обговорює виклики, які стикаються вчителі літератури при викладанні читання, зокрема зміни в сучасному медіапейзі та вплив технологій на читацькі звички. Стаття дає практичні поради вчителям, які ефективно залучити учнів до читання та розвинути критичне мислення через літературний аналіз. Вона розглядає також роль літературної критики в стимулюванні інтересу до читання серед учнів.

This article examines the importance of the role of the literature teacher in the process of developing reading skills among students in a modern school. She discusses the challenges literature teachers face in teaching reading, including changes in today's media landscape and the impact of technology on reading habits. The article provides practical advice for teachers to effectively engage students in reading and develop critical thinking through literary analysis. She also considers the role of literary criticism in stimulating interest in reading among students.

Ключові слова: викладання літератури, читання, вчителі, навички читання, технології, критичне мислення, літературний аналіз, літературна критика, школа, учні, читацькі звички.

Key words: teaching literature, reading, teachers, reading skills, technology, critical thinking, literary analysis, literary criticism, school, students, reading habits.

У сучасному світі де інформаційний потік шалено швидкий, а мобільність стала невід'ємною частиною нашого життя, вчителям літератури доводиться стикатися із значущими викликами. Високий темп життя та мобільність змушують нас звертати увагу на короткі тексти та інформаційні дайджести, які ми споживаємо з дисплеїв смартфонів, планшетів та комп'ютерів. Ця тенденція, яка переважно підтримується сучасними технологіями, проявляється не тільки на наших особистих читацьких звичках, але й на навчальному процесі в школах [1].

Одним із важливих аспектів цієї проблеми є вплив інформаційної глобалізації. Умови сучасного світу зробили доступ до інформації нескінченно легшим, але це також призвело до ослаблення інтересу до читання. Відбувається не тільки відчуження молоді від книг, але й занепад загальної книжкової культури та внутрішньої традиційної книжності. Зростання